

Ο Συριακός Εμφύλιος, η Αντιεξουσιαστική Κριτική & τα Κουλουβάχατα της Ιστορίας

Στέφανος Μπατσής

Ας αρχίσουμε από μία παραδοχή. Τα γεγονότα του συριακού εμφυλίου πολέμου δεν αποτελούν έναν γόρδιο δεσμό που καλεί για λύση το αμφίστομο ξίφος του αντιιμπεριαλισμού ή οι αντιδραστικές θεωρήσεις της γεωπολιτικής και γεωστρατηγικής ανάλυσης. Αντιθέτως, παραπέμπουν σ' ένα κουβάρι με πολλά νήματα, πολλές αφετηρίες και αβέβαιη ή και συχνά αμφίσημη κατάληξη για την ερμηνεία και την πολιτική σκέψη. Άλλωστε, η πυκνή αυτή επταετία εμφανίζει σημάδια αλλαγής παραδείγματος. Από την ίδια τη μικροφυσική και τεχνολογία του πολέμου έως την επιστροφή των σημασιών στα ελεύθερα καντόνια της Ροζάβα, τίποτα δεν μοιάζει γνώριμο και καμία βεβαιότητα δεν φαίνεται να μην μπορεί να γκρεμιστεί.

Η αμηχανία σημαντικών κομματιών της Αριστεράς και του ελευθεριακού χώρου μπροστά σε αυτή τη ρευστότητα αποτυπώνεται όλο και συχνότερα σε άτοπα και παραδοξολογίες. Παρατηρείται μεταξύ κραυγών για τη “Νίκη στα όπλα του συριακού στρατού” και στήριξης στον κοινό άξονα “Άσαντ, Ρωσίας, Ιράν και Χεζμπολάχ” αλλά και μιας πρακτορολογικής και συνωμοσιολογικής ρητορικής που, δυστυχώς, όλο και συχνότερα μας επιδεικνύει τον αντισημιτισμό της. Το κείμενο αυτό, επομένως, αλλά και η εκδήλωση που συνδιοργανώνεται με κεντρικό ομιλητή τον Ζόζεφ Ντάχερ* τοποθετούνται σε μια στιγμή που ο δημόσιος διάλογος εντός των αριστερών και ελευθεριακών μικροκόσμων τείνει να εκτροχιαστεί προς θέσεις ασυνεπείς με όσα θεωρητικά πρεσβεύουν οι φορείς τους.

Μια αναγκαία επίσκεψη στο 2011

Έχει την αξία του, θεωρώ, να διατρέξουμε ευσύνοπτα τα γεγονότα, καθότι οι κραυγές που υψώνονται, συνήθως με την ευκαιρία κάποιας νέας επέμβασης του ευρωατλαντικού άξονα, λειτουργούν αποπροσανατολιστικά, θέτοντας κι ένα καινούριο σημείο μηδέν, λες και ο πόλεμος στη Συρία δεν είναι μια επταετής πραγματικότητα, αλλά ξεκινά και σταματά συγχρονισμένος με τα αριστερά αντιαμερικανικά αντανακλαστικά.

Πηγαίνοντας πίσω, στο 2011, θυμόμαστε τον αραβικό κόσμο να συγκλονίζεται από αυτό που οι δυτικοί δημοσιολογούντες ονόμασαν Αραβική Άνοιξη. Σε Τυνησία, Λιβύη, Αίγυπτο και Συρία οι κοινωνίες βρίσκονται σε κίνηση. Διαδηλώσεις με δημοκρατικό και κοσμικό τόνο ενάντια στην αυταρχικότητα των καθεστώτων αλλά και στις σοβούσες κοινωνικές ανισότητες, που οδηγούν με γεωμετρική ταχύτητα μεγάλα κομμάτια του πληθυσμού στην εξαθλίωση. Ας μην ξεχνάμε ότι του ξεσηκωμού στη Συρία έχει προηγηθεί μια παρατεταμένη περίοδος ξηρασίας, με αποτέλεσμα την εσωτερική μετανάστευση χιλιάδων αγροτών προς τα αστικά κέντρα, όπου αντιμετώπισαν συνθήκες απόλυτης φτωχοποίησης και αβεβαιότητας.

Ας μην ξεχνάμε, επίσης, ότι το καθεστώς Άσαντ αποτελούσε και αποτελεί μια κληρονομημένη δικτατορία, ένα αστυνομικό κράτος που αποκλείει τη διεύρυνση της πολιτικής συμμετοχής και τη συγκροτημένη άσκηση αντιπολίτευσης.

Ενώ στην Τυνησία και την Αίγυπτο οι δικτατορίες καταρρέουν χωρίς οι εξεγέρσεις να πάρουν το χαρακτήρα ένοπλης αντιπαραθέσεως, στη Συρία ο Άσαντ είναι αποφασισμένος να διατηρήσει την εξουσία του με κάθε κόστος. Στις διεκδικήσεις για ελευθερία, δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη απαντά με συλλήψεις, δολοφονίες και βασανισμούς. Ο συριακός στρατός ανοίγει πυρ σε ειρηνικούς διαδηλωτές, η καταστολή των αντιφρονούντων γίνεται επικίνδυνα ασφυκτική και η σύγκρουση με το καθεστώς παίρνει γρήγορα τον δρόμο του εμφυλίου πολέμου,

όταν ομάδες αντικαθεστωτικών απαντούν στη βία του συριακού κράτους.

Η κλιμάκωση είναι ραγδαία, με τις διαμαρτυρίες και τις συγκρούσεις να γενικεύονται και να αφορούν πλέον ολόκληρη τη χώρα. Οι εξεγερμένοι έχουν να αντιμετωπίσουν από τη μία πλευρά τη συριακή μηχανή θανάτου του Άσαντ κι από την άλλη τις τζιχαντιστικές ομάδες της Αλ Νούσρα και του Ισλαμικού Κράτους. Ο Άσαντ άλλωστε είναι αυτός που απελευθερώνει μαζικά τζιχαντιστές από τις συριακές φυλακές, οι οποίοι στρέφονται περισσότερο ενάντια στους αντικαθεστωτικούς και στους Κούρδους της Βόρειας Συρίας παρά στο ασαντικό καθεστώς.

Η προσπάθεια αυτοοργάνωσης των περιοχών που εγκαταλείπουν οι καθεστωτικοί παίρνει, έστω σε εμβρυακό και περιορισμένο βαθμό, σάρκα και οστά μέσω της ανάδυσης πλήθους τοπικών συμβουλίων, ωστόσο βρίσκεται πιεσμένη από τη φονταμενταλιστική ετερονομία του Ισλαμικού Κράτους και την αποφασιστικότητα του Άσαντ να μην αφήσει τίποτα όρθιο μέχρι την τελική επικράτηση. Η φρίκη και η βαρβαρότητα συνθέτουν τη νέα πραγματικότητα και μοιραία κάθε προσπάθεια χειραφέτησης αφυδατώνεται και σταδιακά ηττάται. Τελευταίος σταθμός αυτής της ήττας η πτώση του ελεύθερου Αφρίν ύστερα από την επιχείρηση “Κλάδος Ελιάς” του τουρκικού στρατού και την κυνική αδιαφορία της Δύσης.

Σιγά το νέο, αλλά το κράτος σκοτώνει

Ο λογαριασμός γράφει 600.000 νεκρούς και 5-6 εκατομμύρια εκτοπισμένους πρόσφυγες σε γειτονικά κράτη ή στην Ευρώπη, αλλά θα μένει ανοιχτός όσο η κρατική θανατοπολιτική αποτελεί τον κυρίαρχο τρόπο διαχείρισης. Αν κάτι έπρεπε να έχουμε διδαχτεί από τα γεγονότα του συριακού εμφυλίου, είναι ότι ο κρατισμός βάζει την ταφόπλακα σε κάθε προσπάθεια χειραφέτησης και επιχειρεί να γεμίσει κάθε κενό εξουσίας με ατσάλι και αίμα. Η τέχνη του να μην κυβερνάσαι από κάποια ετερόνομη εξουσία έρχεται αντιμέτωπη με την πύκνωση του κρατισμού, την ωμή επιβολή της βίας. Ως εκ τούτου, συνιστά αυτοκαταστροφή και ακρωτηριασμό της ελεύθερης σκέψης η παροχή αλληλεγγύης σε

κρατικές οντότητες (“Νίκη στο συριακό στρατό”) ή η επιλογή μεταξύ των διαφορετικών κρατικών συμμαχιών (στήριξη στον “άξονα Συρίας, Ιράν, Ρωσίας, Χεζμπολάχ”).

Ο Άσαντ, με την αρωγή της Ρωσίας και περιφερειακών δυνάμεων, επιχειρεί το μακέλεμα κάθε εναπομείνουσας φωνής αντίστασης και αντιπολίτευσης, συχνά υπό το πρόσχημα του πολέμου ενάντια στον τζιχαντισμό. Είναι πασιφανές, σε όποιον θέλει να το δει, πως το καθεστώς δεν θα σταματήσει μέχρι να διασφαλίσει πλήρως τη θέση κυριαρχίας του όσο θάνατο κι εκτοπισμό κι αν χρειαστεί να παράξει. Η χρήση ή μη χρήση χημικών όπλων τη δεδομένη στιγμή συσκοτίζει τη συζήτηση, καθώς τα εγκλήματα του ασαντικού καθεστώτος έχουν τεκμηριωθεί επαρκώς μέσα στον χρόνο. Αυτό θα έπρεπε να είναι κάτι αδιαπραγμάτευτο κι από εκεί να εκκινεί κάθε συζήτηση περί απόδοσης ευθυνών.

Εντούτοις, δεν μας είναι άγνωστη και δεν παραγνωρίζουμε τη φύση και τη στόχευση της ευρωατλαντικής επέμβασης. Οι ΗΠΑ διεξάγουν σταθερά έναν πόλεμο δια αντιπροσώπων (proxy war) τόσο στη Μέση Ανατολή όσο και σε άλλες περιοχές, με αποτέλεσμα τη ζωνοποίηση μεγάλων περιοχών, την αποσταθεροποίηση των κεντρικών εξουσιών, όταν αυτές δεν τους είναι αρεστές, και εν τέλει τη δημιουργία αποτυχημένων κρατών (failed states). Μολονότι η πρόσφατη επέμβαση ΗΠΑ και συμμάχων στη Συρία, μετά τη χρήση χημικών όπλων από το καθεστώς Άσαντ, δύσκολα μπορεί να εγγραφεί σε ένα συνολικότερο σχέδιο και μάλλον αποτελεί περισσότερο ένα επικοινωνιακό εγχείρημα διάσωσης του αμερικανικού συμβολικού κεφαλαίου, η όλη αμερικανική στρατηγική δεν αφήνει περιθώρια παρερμηνείας.

Οι ΗΠΑ, όπου δεν μπορούν οι ίδιες να επιβάλλουν την τάξη, προτιμούν το χάος και η πραγματικότητα δείχνει ότι δυσκολεύονται όλο και περισσότερο να την επιβάλλουν, σε μία συνεχώς πιο σύνθετη και εύθραυστη διεθνή συγκυρία.

Στην ίδια ζώνη αμηχανίας δείχνουν να καρκινοβατούν και οι παραδοσιακοί Ευρωπαίοι σύμμαχοι των ΗΠΑ, ο σημασιακός πυρήνας

των οποίων βρίσκεται μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας, με τις πολιτικές ελίτ να αδυνατούν να μεθερμηνεύσουν σε νέα σχήματα την απουσία νοήματος και τον αποπροσανατολισμό των δυτικών κοινωνιών. Ο δυτικοκεντρισμός τους πληγώθηκε αλλά και κινητοποιήθηκε, όταν το καμπανάκι του Ισλαμικού Κράτους ήχησε, ωστόσο ο τρόπος που οι παλιές αποικιακές δυνάμεις έχουν μάθει να διευθετούν τους λογαριασμούς τους σήμερα, μόνο ως προς το εσωτερικό τους μπορεί να λειτουργήσει κι αυτό αμφίβολα.

Εξάλλου, η συμμετοχή αφενός της Γαλλίας και της Αγγλίας κι αφετέρου του Ιράν, της Σ. Αραβίας και της Τουρκίας στις πολεμικές συρράξεις και στη συνεχώς ενεργή διαπραγμάτευση για το μέλλον της περιοχής δεν μπορεί και δεν πρέπει να κατανοείται ως αποκλειστικά υποκινούμενη από τις μεγαλύτερες δυνάμεις των ΗΠΑ και της Ρωσίας, καθώς τα εν λόγω κράτη εκτυλίσσουν πολλαπλές στρατηγικές, και μάλιστα φαινομενικά αντιθετικές, κοιτώντας άλλοτε στο εσωτερικό και άλλοτε στο εξωτερικό τους.

Όπως γίνεται αντιληπτό, η σύγκρουση στη Συρία αποκαλύπτει τη γυμνή φύση του κρατισμού και των διαφόρων σχεδίων διαχείρισης. Η πριμοδότηση σχεδίων αντίστασης στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση και στην επιστροφή στον προστατευτισμό του εθνοκρατισμού άπτονται, κατά τη γνώμη μου, της ιδεολογικής σύγκρουσης γύρω από τον συριακό εμφύλιο και συχνά οδηγούν τον διάλογο σε γόνιμα μονοπάτια. Ωστόσο, είναι απαράδεκτο για όσους επιθυμούν την κοινωνική απελευθέρωση να σιωπούν μπροστά στα εγκλήματα του Άσαντ και της Ρωσίας, να ταυτίζουν τις κοινωνίες με τους κρατικούς σχηματισμούς και να αποσιωπούν τις αντιπολιτευόμενες θέσεις και αντιστάσεις. Δυστυχώς οι φωνές αυτές, από ντροπαλές και χαμηλόφωνες, γίνονται σιγά-σιγά εκκωφαντικές και βρίσκουν όλο και βαθύτερο έρεισμα αφενός στα διάφορα αριστεριστικά αρτικόλεξα και αφετέρου σε τελούσες σε σύγχυση τάσεις του αναρχικού χώρου.

Τα κουλουβάχατα της ιστορίας

“Κανένα πολιτικό κόμμα, όποιο κι αν είναι το πρόγραμμά του, δεν μπορεί να αναλάβει αποτελεσματικά τη διεύθυνση του κράτους, χωρίς να γίνει εθνικό”

Μαξ Βέμπερ 1917

Η ιδεολογία του αντιιμπεριαλισμού λειτούργησε και λειτουργεί ως δίαυλος μέσα από τον οποίο η εθνική ιδεολογία εγγράφεται στο εσωτερικό των ριζοσπαστικών πολιτικών χώρων. Ως ιδεολογία που συχνά επικυριαρχεί του κομμουνιστικού ή αντικαπιταλιστικού στοιχείου εντός της αριστερής πολιτικής σκέψης, εγκλωβίζει τα υποκείμενα στα ασφυκτικά όρια του έθνους κράτους, οδηγώντας τα στη νομιμοποίηση αντιδραστικών καθεστώτων και κρατικών επιλογών.

Ο αντιιμπεριαλισμός πειθαρχεί και στοιβάζει τα υποκείμενα πίσω από κρατικές επιταγές κι αναδεικνύεται ως πρώτης τάξης όπλο στα χέρια του κρατισμού και μάλιστα υπό το πρόσχημα της αντίστασης, της υποστήριξης του αδύναμου έναντι του ισχυρού.

Ο πολιτικός διάλογος γύρω από τον συριακό εμφύλιο μας αποκαλύπτει τη φύση του αντιιμπεριαλισμού σε όλη της την καθαρότητα. Ο αντιιμπεριαλισμός βλέπει μόνο τα κράτη και τις κινήσεις τους πάνω σε μια πλανητική σκακιέρα, όπου οι κοινωνίες παρακολουθούν αμέτοχες και στάσιμες. Συναφώς, ο αντιιμπεριαλισμός παραβλέπει τόσο τις λαϊκές διαμαρτυρίες εντός της συριακής κοινωνικής πραγματικότητας όσο και το πείραμα διεύρυνσης της δημοκρατίας και της ελευθερίας στα καντόνια της Ροζάβα, εφόσον η ιστορική κίνηση δεν μπορεί παρά να ταυτίζεται με την κρατική πολιτική.

Παραπληρωματικός του αντιιμπεριαλισμού, ο αντιαμερικανισμός προσφέρει έναν εύπεπτο και φενακισμένο αντικαπιταλισμό για εθνική κατανάλωση. Σε έναν κόσμο όλο και πιο σύνθετο, όπου διαχωριστικές γραμμές του παρελθόντος ίσως χάνουν τη σημασία τους, ανακουφίζει αλλά και αδρανοποιεί τα πολιτικά

αντανεκλαστικά μέσα από ένα απλουστευτικό και ολοποιητικό εξηγητικό σχήμα. Δυστυχώς όμως για την Αριστερά, η οποία μοιάζει να βρίσκεται σήμερα **στη λάθος πλευρά της ιστορίας**, από την ίδια ιδεολογική φαρέτρα αντλούν σε ολόκληρη τη Δύση και τα νέα μορφώματα της Δεξιάς, τα οποία δεν δυσκολεύονται καθόλου να προσαρμόσουν τον αντιιμπεριαλισμό και τον αντιαμερικανισμό στα μέτρα του εθνικισμού, της κλειστότητας και του υψώματος τειχών. Στα καθ' ημάς, άλλωστε, λίγος μόνο χρόνος έχει περάσει από τη συμπίεση στα συλλαλητήρια για το Μακεδονικό μερίδας της Αριστεράς με την Άκρα Δεξιά.

Από την άλλη, η γλώσσα της γεωπολιτικής, η οποία συχνά παρεισφρεί και επιτονίζει αριστερές και ελευθεριακές αναλύσεις της πραγματικότητας στη Μέση Ανατολή, τις αφυδατώνει πολιτικά. Ας μην ξεχνάμε την καταγωγή και τις χρήσεις της γεωπολιτικής ανάλυσης, η οποία αποτελεί σταθερά ένα ιδεολογικοποιημένο εργαλείο στα χέρια του κρατισμού για την επιβολή των διαφόρων σχεδιασμών του.

Τα κουλουβάχατα που δεν μαθαίνουν

Αντλώντας από τη διαπίστωση του Μαξ Βέμπερ, μπορούμε να σημειώσουμε πως μόνο η συνεπής κι ευθυτενής αντίσταση στον εθνοκρατισμό και η αποκάλυψη όσων παραγόντων συνθέτουν την ιδεολογία του μας ανοίγει την προοπτική της κατανόησης και διάσωσης δυνάμει επαναστατικών στοιχείων και δυναμικών εντός των κοινωνιών.

Ακόμη, απαιτείται η παραδοχή ότι τέτοιου είδους δυναμικές μπορούν να αναπτύσσονται αυτόνομα και αντιθετικά στους κρατικούς σχεδιασμούς. Το παράδειγμα της συριακής άνοιξης είναι μπροστά μας και είναι δηλωτικό για τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνικές κινήσεις χάνουν την αυτονομία τους και υποτάσσονται σε άνωθεν σχεδιασμούς ως υποδεέστερες, εάν υιοθετήσουμε το πρίσμα του κρατισμού. Για τον ευρωατλαντικό άξονα και τη Ρωσία οι αγώνες των Σύρων κατέχουν δευτερεύουσα θέση σε σχέση με τον υποτιθέμενο πόλεμο ενάντια στην τζιχαντιστική τρομοκρατία, ενώ για την αντιιμπεριαλιστική

Αριστερά είναι δευτερεύοντες σε σχέση με τον αγώνα της ενάντια στον ιμπεριαλισμό, ο οποίος δεν μπορεί παρά να ασκείται μόνο από τη Δύση και τους συμμάχους της.

Η λογική αυτή είναι στη βάση της πατερναλιστικής και δυτικοκεντρική και αποστερεί από τους Σύρους, αλλά και τους Κούρδους, τη δυνατότητα της αυτόνομης πολιτικής δράσης. Δεν είναι καθόλου τυχαίος ο τρόπος με τον οποίο η αντιιμπεριαλιστική Αριστερά παρουσιάζει τους Κούρδους της Ροζάβα ως αφελή υποκείμενα που είτε εξαπατήθηκαν είτε είναι βέβαιο πως θα εξαπατηθούν από την αμερικανική στρατηγική ευφυΐα. Η άλλη όψη του ίδιου νομίσματος φυσικά είναι η εξύμνησή τους, όταν βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της αντίστασης ενάντια σε τζιχαντιστικές ομάδες και η εργαλειοποίηση του αγώνα τους. Εν ολίγοις, οι Κούρδοι είναι επαρκείς ως μαχητές και αντικείμενα του εξωτικού, δυτικού βλέμματος αλλά σε καμία περίπτωση ως πολιτικά υποκείμενα που μπορούν να αυτενεργούν και να οργανώνουν τις ζωές τους χωρίς έξωθεν παρεμβάσεις. Διαφορετικά, η αγωνιστικότητά τους είναι θαυμαστή και παράγει συμβολικές εικόνες αντίστασης, αλλά οι αιτίες που οδηγούν σε αυτή τη μαχητικότητα και στον ένοπλο αγώνα συγκαλύπτονται κάτω από τη σκόνη της πρακτορολογίας.

Αντίστοιχα, σαφώς προβληματική είναι και η θέση που προτάσσει το δίπολο Άσαντ ή τζιχαντισμός, θεωρώντας προτιμότερη τη διατήρηση της στυγνής δικτατορίας του ασαντικού καθεστώτος παρά την ανάδυση και επικράτηση του ριζοσπαστικού Ισλάμ. Η ξεκάθαρα δυτικοκεντρική αυτή θέση, υποκρύπτει ρατσισμό και ισλαμοφοβία, θεωρώντας ουσιαστικά πως τα κράτη του μουσουλμανικού κόσμου στερούνται κάθε χειραφετητικής δυνατότητας, εγκλωβισμένα σε θρησκευτικούς αρχαϊσμούς. Επομένως, αναγκαστικά θα οργανώνουν την κοινωνική τους ζωή κάτω από μία δικτατορία ή κάποιο άλλο απολυταρχικό καθεστώς, που τουλάχιστον θα διατηρεί τους σκελετούς στη ντουλάπα.

Κι όμως, δεν υπήρξε ποτέ ιδανικότερη συγκυρία για να μάθουμε από τους πρόσφυγες. Είναι εδώ, μαζί μας, σ' ένα σωρό θαυμάσια εγχειρήματα και αποδεικνύουν καθημερινά αφενός την αυτονομία

και την αυτενέργειά τους κι αφετέρου τον πλούτο που κουβαλάνε.

Είναι μαζί μας στην κατάληψη προσφύγων και μεταναστών της Νοταρά, στο City Plaza, στην κατάληψη του 5ου λυκείου, στους κοινούς αγώνες ενάντια στα κέντρα κράτησης. Πολλά κομμάτια του ριζοσπαστικού χώρου προσπάθησαν και προσπαθούν να μάθουν, ακόμη κι αν χρειάζεται να αναιρέσουν παλιότερες αντιλήψεις και βεβαιότητες. Άλλα κομμάτια επέλεξαν να απέχουν της ώσμωσης αυτής, είτε οχυρωμένα πίσω από τα κληρονομημένα σχήματα των επαναστατικών υποκειμένων, των κολασμένων και της θυματοποίησης των προσφύγων είτε βλέποντας πίσω απ' όλα τον Σόρος, τον αμερικανικό δάκτυλο και πανίσχυρα συμφέροντα που κινούν τα νήματα. Ο εγκλωβισμός των δεύτερων είναι τέτοιος κι έχει παράξει τέτοιας έντασης καχυποψία και συνωμοσιολογία που αδυνατούν να δουν μια πραγματικότητα που εκτυλίσσεται μπροστά τους, με διαφάνεια και ανοιχτές πόρτες. Καθόλου τυχαίο που σε μεγάλο βαθμό οι φωνές αυτές ταυτίζονται με θέσεις της ελληνικής αντιιμπεριαλιστικής Αριστεράς.

Sic semper tyrannis

Η δραματική κατάσταση στη Συρία, η επαπειλούμενη επίθεση της Τουρκίας στα ελεύθερα καντόνια της Ροζάβα αλλά και η συνθετότητα ενός πολέμου που δεν μοιάζει με κανέναν προηγούμενο, απαιτούν την αντιεξουσιαστική κριτική και πράξη αιχμηρή και σε εγρήγορση. Η επίθεση στον πυρήνα του κρατισμού πρέπει να είναι συνεχής, να καταδεικνύει τα εγκλήματα του ασαντικού καθεστώτος αλλά και να αποκαλύπτει τους σχεδιασμούς του ευρωατλαντικού άξονα. Ακόμη, να τολμήσουμε τη σύγκρουση με όσες δυνάμεις αιχμαλωτίζουν με σκουριασμένα δεσμά την ελεύθερη σκέψη, αλλά, επίσης, να τολμήσουμε και να γκρεμίσουμε όσο είναι καιρός δικές μας βεβαιότητες, οι οποίες μας κρατάνε πίσω.

Η κριτική μας αυτή, επίκαιρη όσο ποτέ, οφείλει να διδάσκεται από το ταξίδι των προσφύγων και να είναι αλληλέγγυα εκεί όπου

η ελευθερία αντεπιτίθεται, δηλαδή στο πείραμα δημοκρατικού συνομοσπονδισμού της Ροζάβα. Οι αυτοκυβερνούμενες, αμεσοδημοκρατικές περιοχές της Ροζάβα αποδεικνύουν πως το παιχνίδι κράτους και εξουσίας δεν είναι πάντα ένα παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος και ότι οι κοινωνίες μπορούν να δημιουργούν χώρο ανάμεσα στις τεκτονικές πλάκες της καταπίεσης, έναν χώρο αυτονομίας και άσκησης της τέχνης του να μην κυβερνάσαι. Η δυνατότητα διεύρυνσης των ελευθεριακών χαρακτηριστικών αυτού του παραδείγματος και η επιρροή που μπορεί να ασκήσει στους λαούς της περιοχής, ας αποτελέσει μια αισιόδοξη κατακλείδα σε μια σειρά απαισιόδοξων αλλά αναγκαίων συμπερασμάτων, με την ευχή να δούμε άμεσα το τσάκισμα των τυράννων.

* Το παρόν κείμενο γράφεται με αφορμή την εκδήλωση με τίτλο [«Επανάσταση κι Αντεπανάσταση στη Συρία. Λαϊκός ξεσηκωμός και καταστολή από το καθεστώς Άσαντ. Ιμπεριαλιστικοί ανταγωνισμοί και η βαρβαρότητα του πολέμου»](#), με κεντρικό ομιλητή τον Ζόζεφ Ντάχερ, Σύριο αγωνιστή, συγγραφέα και πανεπιστημιακό, στις 26/04/18, στην ΑΣΟΕΕ.

** Φωτογραφία: Ο πόλεμος στο Χαλέπι, 10.03.2017